

From Text to AI Assistant Using Machine Learning and RAG Framework

การประมวลผลข้อความสู่การสร้างผู้ช่วยอัจฉริยะโดยอาศัยการเรียนรู้ของเครื่องและกรอบแนวคิด RAG

4-6 ตุลาคม 2568

สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

01-Artificial Ingelligence

ผศ. ดร. ชนันท์กรรณ์ จันแดง

สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

1. ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence)

AI คืออะไร?

คือการทำให้ "คอมพิวเตอร์" สามารถทำสิ่งที่โดยปกติ ต้องใช้สติปัญญาของมนุษย์ เช่น

- การเรียนรู้ (Learning)
- การให้เหตุผล (Reasoning)
- การแก้ปัญหา (Problem Solving)
- การเข้าใจภาษา (Language)

◆ ตัวอย่างในชีวิตจริง

- รถยนต์ไร้คนขับ
- Chatbot และผู้ช่วยเสมือน เช่น Siri
- ระบบแนะนำสินค้าใน Shopee หรือ Netflix

◆ สรุปสั้น

AI คือการทำให้เครื่องจักร “คิดและเรียนรู้ได้” เหมือนมนุษย์
เป็นรากฐานของเทคโนโลยีสมัยใหม่ทุกวันนี้

2. Machine Learning (ML)

Machine Learning คืออะไร?

การทำให้คอมพิวเตอร์ “เรียนรู้จากข้อมูล” โดยไม่ต้องสั่งทุกขั้นตอน

◆ ตัวอย่างที่เข้าใจง่าย

- ฝึกให้คอมพิวเตอร์จำแนก “อีเมลขยะ”
- สอนระบบให้แนะนำหนังที่เราชอบบน Netflix
- ใช้ข้อมูลเก่าเพื่อ “ทำนายยอดขายในอนาคต”

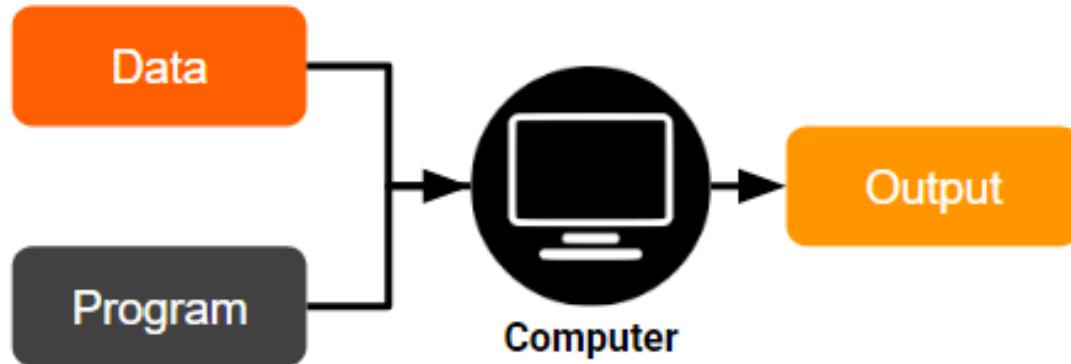
◆ ประเภทของ Machine Learning

1. **Supervised Learning** – มีคำตوبกำกับ (มี label)
2. **Unsupervised Learning** – ไม่มีคำตوب ให้ค้นหารูปแบบเอง
3. **Reinforcement Learning** – เรียนรู้จากการรับรางวัล/บทลงโทษ

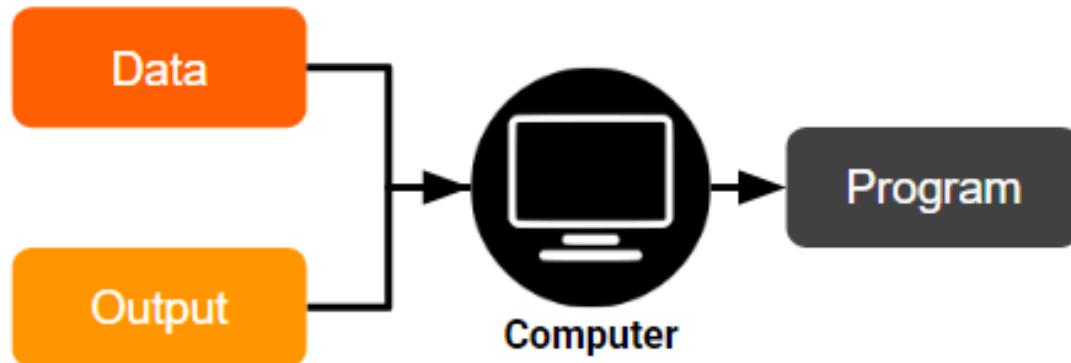
◆ สรุปสั้น

ML คือสะพานเชื่อมระหว่าง “แนวคิดของ AI”
กับ “การใช้งานจริงในชีวิตประจำวัน”

Traditional Programming

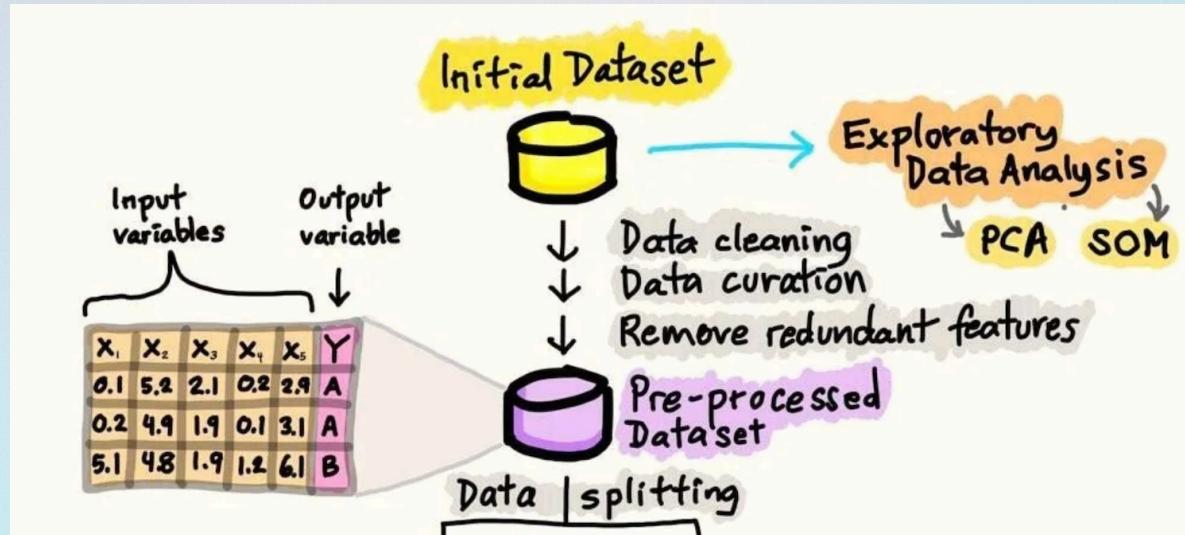
Machine Learning

Machine Learning Process

1. Initial Dataset

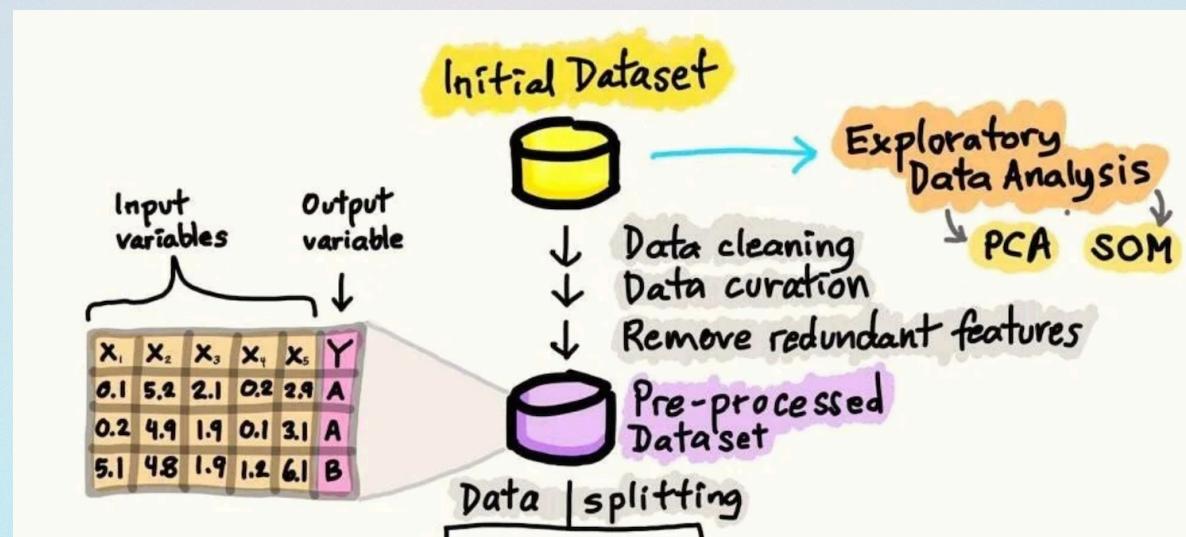
เป็นจุดเริ่มต้นของข้อมูลดิบ (Raw Data) ที่รวบรวมมาจากหลายแหล่ง เช่น ไฟล์ CSV, ฐานข้อมูล, หรือเซนเซอร์ ข้อมูลนี้ยังไม่พร้อมใช้กับโมเดล ML เพราะอาจมีความซ้ำซ้อน ผิดพลาด หรือไม่สมบูรณ์

2. Exploratory Data Analysis (EDA)

ขั้นตอนการสำรวจข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างและคุณภาพ เช่น

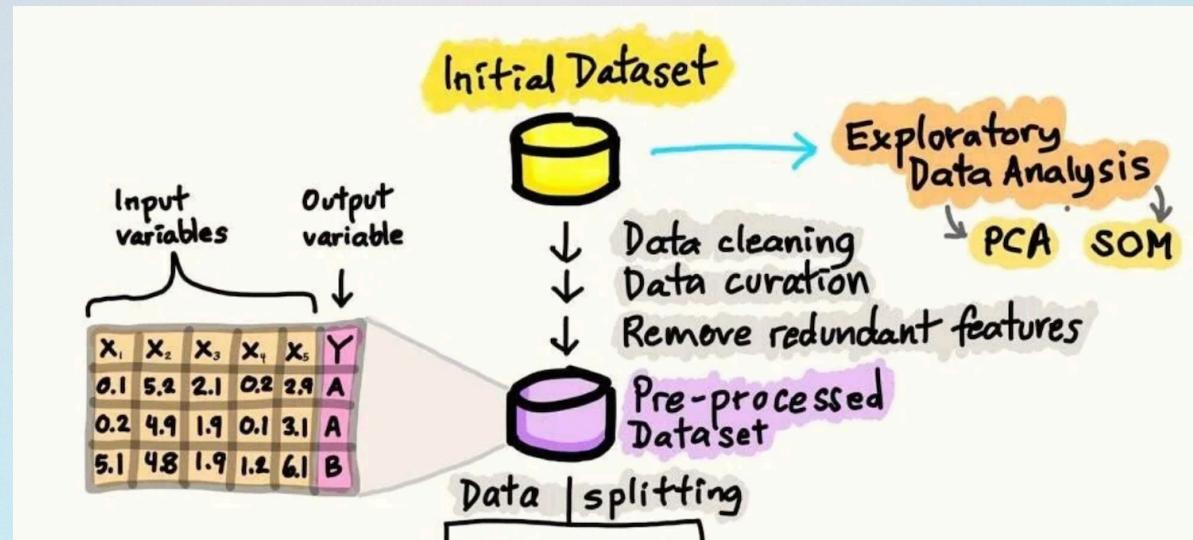
- การดูการกระจายของตัวแปร
- การตรวจสอบ outlier
- การใช้เทคนิค PCA (Principal Component Analysis) เพื่อลดมิติ
- การใช้ SOM (Self-Organizing Map) เพื่อหา pattern

3. Data Cleaning / Pre-processing

การทำความสะอาดและปรับข้อมูลให้เหมาะสม เช่น

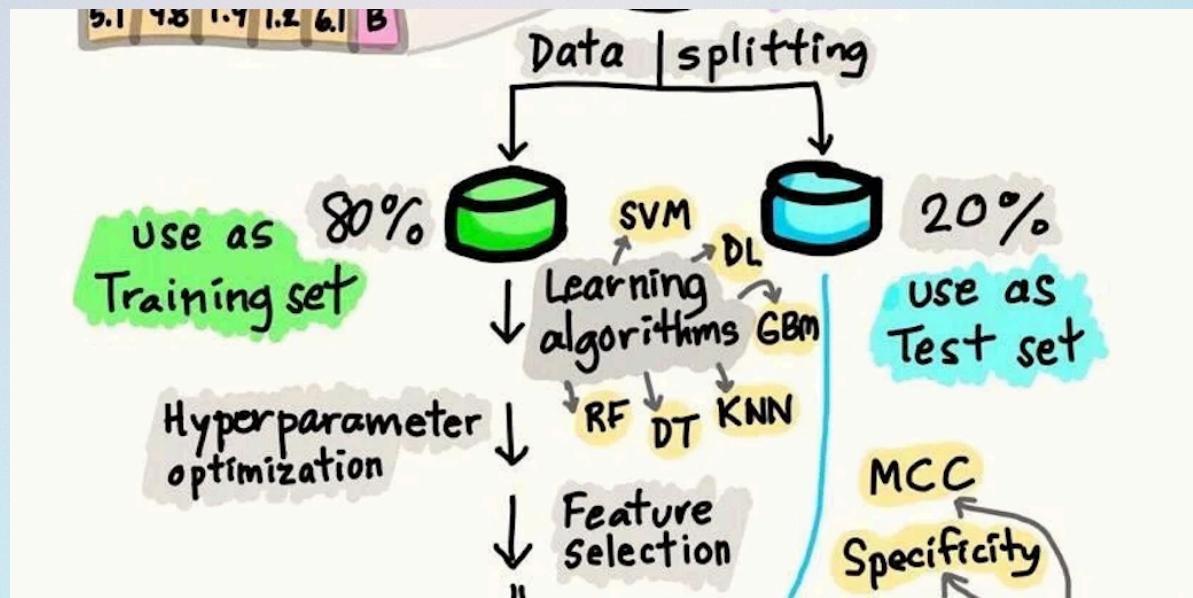
- ลบค่าที่ขาดหายไป
- แปลง categorical เป็นตัวเลข
- ลบฟีเจอร์ที่ซ้ำซ้อน

5. Learning Algorithms

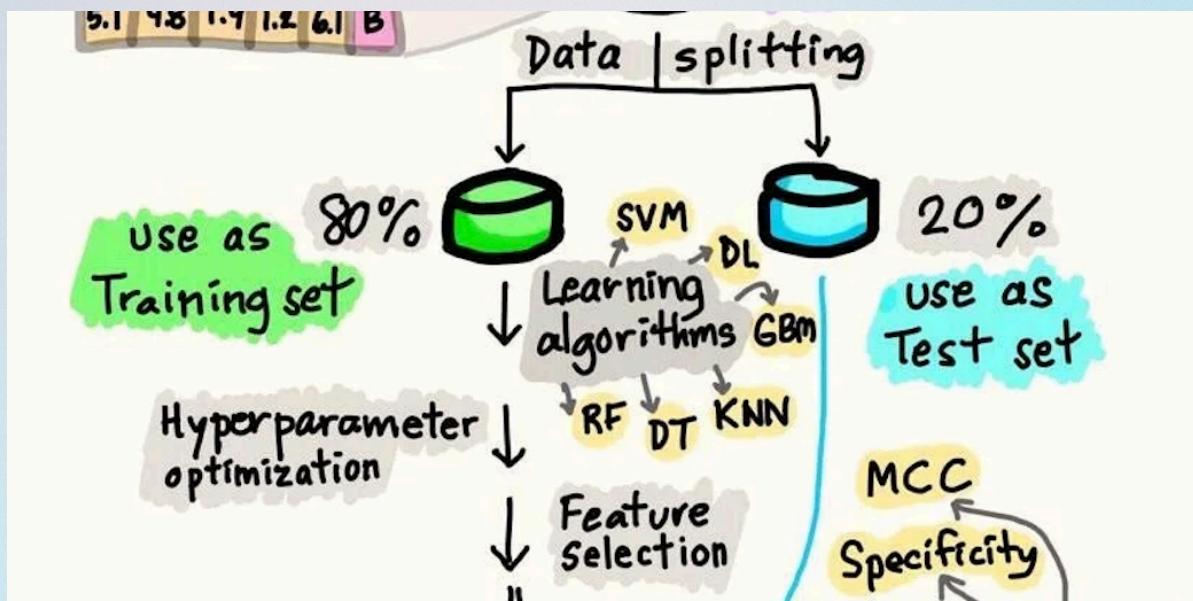
เลือกโมเดลที่เหมาะสม เช่น SVM (Support Vector Machine)

DL (Deep Learning) GBM (Gradient Boosting Machine) RF (Random Forest) kNN (k-Nearest Neighbors)

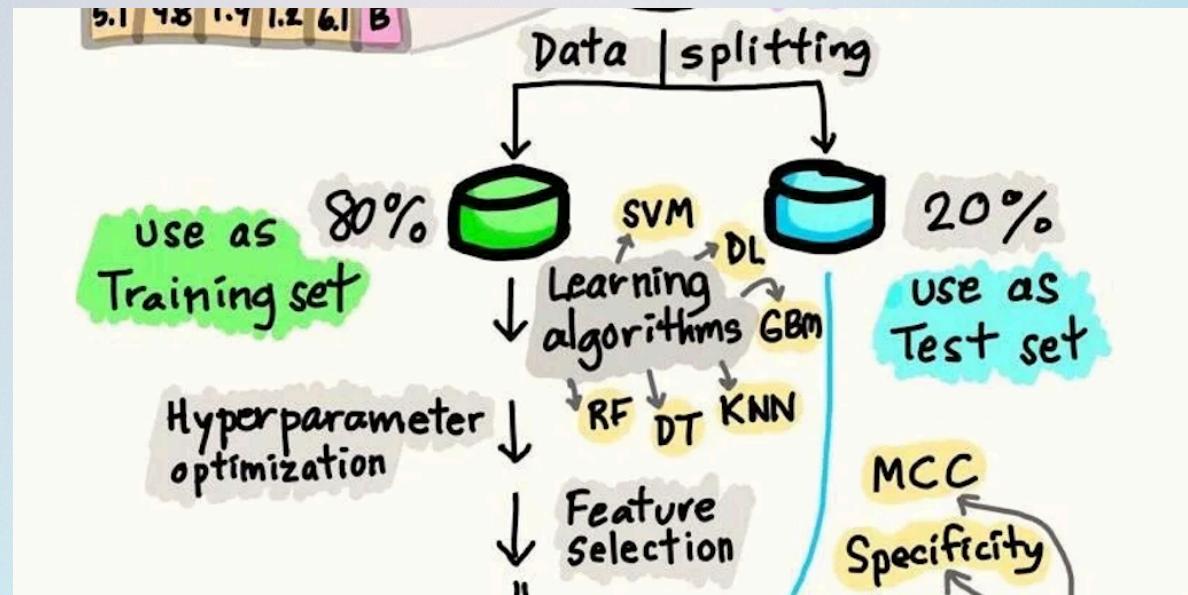
6. Hyperparameter Optimization

ปรับค่าพารามิเตอร์สำคัญของโมเดล เช่น ค่า k ของ kNN, จำนวน tree ของ Random Forest เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

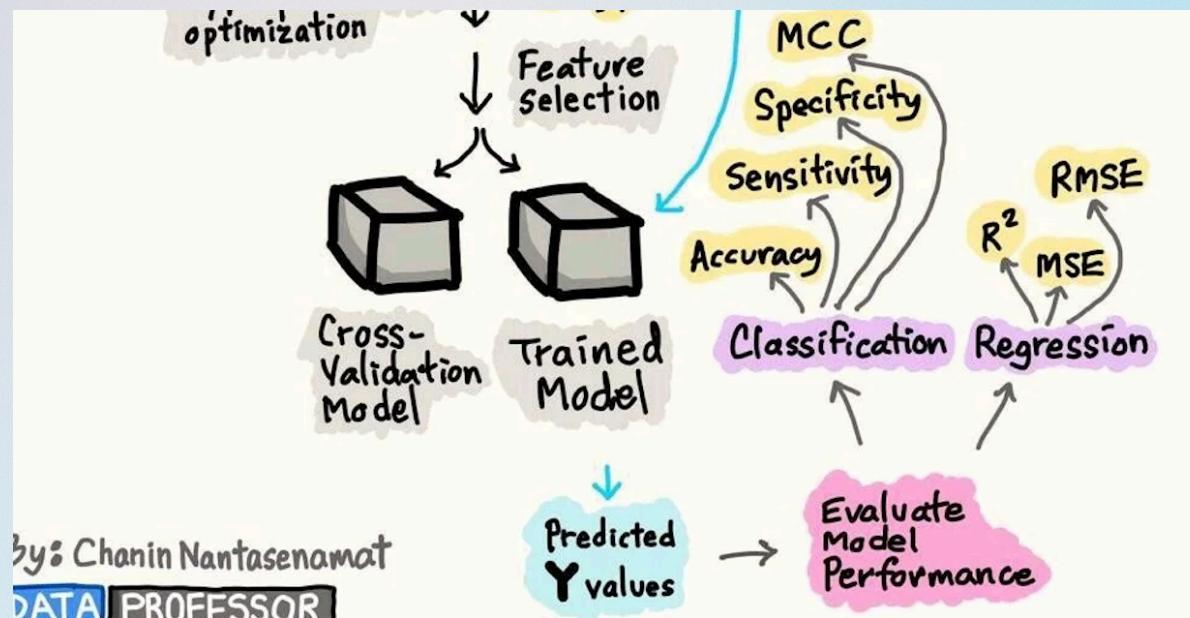
7. Feature Selection

เลือกเฉพาะคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด เพื่อให้โมเดลเรียนรู้ได้เร็วขึ้นและลด Overfitting

8. Cross-Validation & Training Model

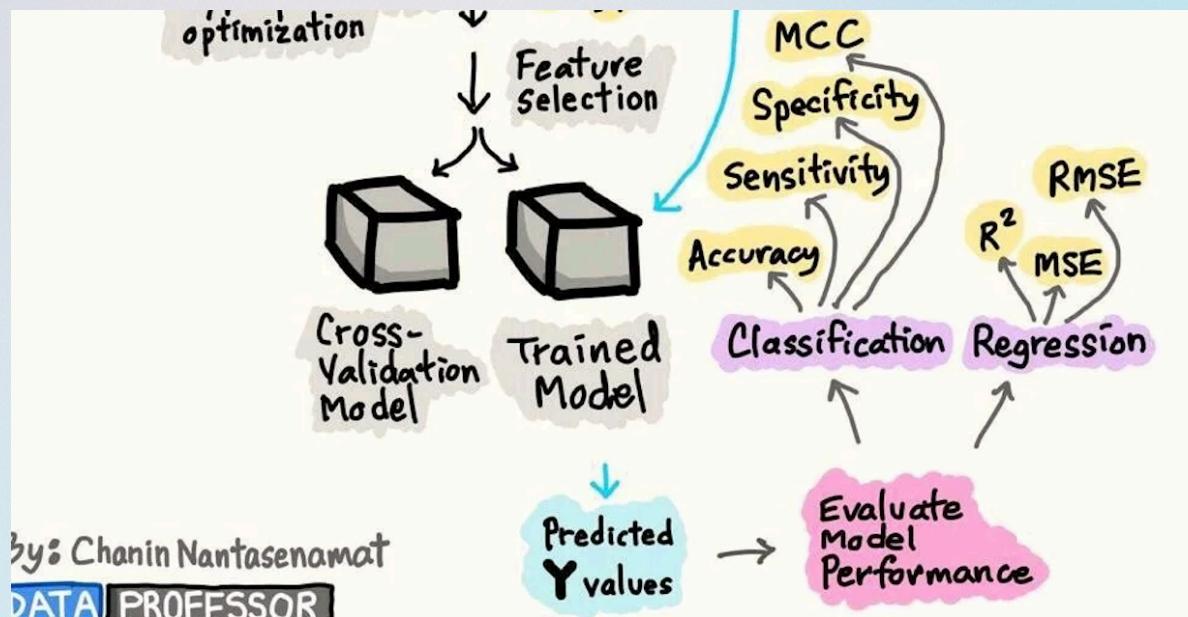
- ใช้ Cross-Validation เพื่อตรวจสอบความเสถียรของโมเดล
- ฝึก (train) โมเดลบน training set และได้ Trained Model

9. Evaluate Model Performance

วัดผลการทำงานด้วย metric ที่เหมาะสม เช่น

- **Classification:** Accuracy, Precision, Recall, F1-score, MCC
- **Regression:** RMSE, MSE, (R^2)

10. Predicted Values

นำโมเดลที่ผ่านการประเมินแล้วไปคำนวณค่าของข้อมูลใหม่

3. Deep Learning (DL)

Deep Learning คืออะไร?

คือการใช้ โครงข่ายประสาทเทียม (Neural Networks)
ที่เลียนแบบการทำงานของสมองมนุษย์

◆ ตัวอย่างที่เห็นบ่อย

- การจำภาพแมว หรือสุนัข
- การรู้จำเสียงพูด (Siri, Google Voice)
- การคำนวณราคาหุ้น

◆ ข้อจำกัดของ Deep Learning

- ทำได้ดีเฉพาะ “งานที่ฝึกมา”
- ไม่เข้าใจ “ความหมายของภาษา” จริง ๆ
- ต้องใช้ข้อมูลจำนวนมาก

◆ Key Takeaway

Deep Learning คือรากฐานของ AI
แต่ยัง “เข้าใจภาษา” ได้ไม่ดีพอ
จึงต้องพัฒนาไปสู่ LLM

4. การทำงานของ Language Model

◆ หลักการพื้นฐาน

LLM เรียนรู้ ความน่าจะเป็นของลำดับคำ
เพื่อ “ทำนายคำถัดไป” ในประโยค

ตัวอย่าง:

“ฉันกำลังเขียน ____”

→ “บทความ”, “โปรแกรม”, “จดหมาย”

◆ การแปลงข้อความเป็นตัวเลข

1. Tokenization: แบ่งคำเป็นชิ้นเล็ก ๆ

- “สวัสดีครับ” → ["สวัสดี", "ครับ"]

2. Embeddings: แปลงแต่ละ token เป็นเวกเตอร์ตัวเลข

- ทำให้โมเดล “เข้าใจความหมาย” ของคำได้

5. Large Language Model (LLM)

LLM คืออะไร?

โมเดล AI ที่ “เข้าใจและสร้างภาษาได้”

โดยใช้สถาปัตยกรรม Transformer

◆ ตัวอย่าง LLM ที่เรารู้จัก

- ChatGPT
- Google Bard (Gemini)
- Claude (Anthropic)
- LLaMA (Meta)

◆ ความสามารถหลักของ LLM

- เขียนและสรุปข้อความ
- แปลภาษา
- ตอบคำถาม
- สร้างโค้ด

◆ Key Point สำหรับนักเรียน ม.ปลาย

- LLM “อ่าน-เขียน-เข้าใจ” ภาษาเหมือนมนุษย์
- ใช้ “Prompt” บอกสิ่งที่ต้องการ
- ยึดหยุ่น ใช้ได้หลายงาน โดยไม่ต้องสร้างใหม่

6. LLM ต่างจาก Deep Learning Modelอย่างไร

ประเด็น	Deep Learning ทั่วไป	LLM
ข้อมูลฝึก	ใช้ข้อมูลเฉพาะงาน	ใช้ข้อความมาศาลหลายหัวข้อ
วัตถุประสงค์	งานเฉพาะ เช่น จำภาพ	งานด้านภาษาแบบทั่วไป
การเรียนรู้	เรียนรู้จากตัวอย่างแคบ ๆ	เข้าใจโครงสร้างและบริบทของภาษา
ความยืดหยุ่น	ต้องฝึกใหม่ถ้าเปลี่ยนงาน	ใช้ Prompt ได้หลายแบบ
ตัวอย่างโมเดล	ResNet, RNN, LSTM	GPT, LLaMA, PaLM

🎯 สรุปสุดท้าย

- AI → แนวคิดกว้าง “ให้เครื่องคิดได้”
 - ML → ให้เครื่อง “เรียนรู้จากข้อมูล”
 - DL → ใช้สมองจำลองเพื่อเรียนรู้ลึกขึ้น
 - LLM → เข้าใจภาษาและสร้างประโยคใหม่ได้
- ✨ นี่คือเหตุผลที่ ChatGPT สามารถ “สนทนา” กับเราได้เหมือนมนุษย์ ✨

02 - การวิเคราะห์ข้อความเชิงสถิติ (Statistical Text Analysis)

Chanankorn

School of Informatics, Walailak University

🔍 บทนำเชิงทฤษฎี

การวิเคราะห์ข้อความเชิงลักษณะเป็นกระบวนการทาง Data Science และ Computational Linguistics ที่นำหลักการทาง คณิตศาสตร์และสถิติ มาประยุกต์กับ ข้อมูลข้อความ (Text Data)

🎯 เป้าหมายหลัก:

- แปลงข้อความให้อยู่ในรูปเชิงปริมาณ
- เพื่อการจำแนกประเภท, วิเคราะห์หัวข้อ, วิเคราะห์อารมณ์ ฯลฯ

1 Text Preprocessing

(การเตรียมข้อมูลข้อความ)

เป็นขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญที่สุด
เพื่อจัดการ Noise เช่น คำฟู่มเพือยหรือเครื่องหมายวรรคตอน

◆ ขั้นตอนหลักของ Text Preprocessing

1. **Tokenization – ตัดคำ**
2. **Stopword Removal – ลบคำที่ไม่สำคัญ**
3. **Stemming / Lemmatization – แปลงคำให้อยู่ในรูปมาตรฐาน**
4. **Symbol & Number Removal – ลบตัวเลขและสัญลักษณ์ที่ไม่จำเป็น**

Tokenization – การตัดข้อความเป็นคำ

ตัวอย่าง	ผลลัพธ์หลัง Tokenization
"Data scientists are analyzing large amounts of data in 2024!"	['Data', 'scientists', 'are', 'analyzing', 'large', ...]

 แยกข้อความเป็นคำหรือลี เพื่อให้นำไปวิเคราะห์เชิงสถิติได้

🚫 Stopword Removal – ลบคำที่ไม่สำคัญ

ลบคำทั่วไป เช่น "the", "of", "in"

ตัวอย่าง	ผลลัพธ์
"Data scientists are analyzing large amounts of data in 2024!"	['Data', 'scientists', 'analyzing', 'large', 'data']

Lemmatization – ทำให้คำอยู่ในรูปมาตรฐาน

รวมคำที่มีรากเดียวกัน เช่น

“analyzing” → “analyze”, “models” → “model”

฿ & % Symbol & Number Removal

ลบตัวเลข เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ที่ไม่จำเป็น

💡 “AI model perform exceptionally well experiment”

❖ สรุปภาพรวมการเตรียมข้อมูล

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ผลลัพธ์
Tokenization	แยกคำ	รายการคำ
Stopword Removal	ลบคำที่ไม่สำคัญ	ลด Noise
Lemmatization	รวมรูปคำ	คำมาตรฐาน
Symbol Removal	ลบตัวเลข/สัญลักษณ์	ข้อความสะอาด

💻 ตัวอย่างโค้ด Python

```
import nltk
from nltk.corpus import stopwords
from nltk.tokenize import word_tokenize
from nltk.stem import WordNetLemmatizer
import string

nltk.download('punkt')
nltk.download('stopwords')
nltk.download('wordnet')

text = "Statistical text analysis involves processing text data."

tokens = word_tokenize(text.lower())
filtered = [w for w in tokens if w not in stopwords.words('english') and w not in string.punctuation]
lemmatizer = WordNetLemmatizer()
lemmatized = [lemmatizer.lemmatize(word) for word in filtered]

print("After Cleaning:", lemmatized)
```

2 Statistical Representation

(การแทนค่าข้อมูลเชิงสถิติ)

หลังจากเตรียมข้อมูลแล้ว → ต้องแทนค่าข้อมูลเป็นเชิงตัวเลข
เพื่อให้เคราะห์ทางสถิติได้

◆ Bag of Words (BoW)

แนวคิด:

นับจำนวนคำที่ปรากฏในแต่ละเอกสารโดยไม่สนใจลำดับคำ

เช่น

"data scientist analyze large amount data" → [data:2, scientist:1, ...]

เข้าใจง่าย

ไม่สนใจรูปทรงของคำ

◆ TF-IDF (Term Frequency – Inverse Document Frequency)

แนวคิด:

ให้ค่าน้ำหนักกับคำที่ปรากฏเฉพาะในบางเอกสาร

สูตร:

$$TF - IDF(t, d) = TF(t, d) \times \log(N/n_t)$$

ช่วยให้คำสำคัญโดดเด่นขึ้น เช่น

- “experiment” → ค่าสูง
- “data” → ค่าต่ำ

◆ N-grams

แนวคิด:

พิจารณาคำต่อเนื่องกัน (sequence of words)

- Unigram → "machine"
- Bigram → "machine learning"
- Trigram → "machine learning helps"

ช่วยให้จับความหมายและบริบทได้ดีกว่า BoW

❖ สรุปเปรียบเทียบเทคนิคการแทนข้อความ

เทคนิค	หลักการ	ข้อดี	ข้อจำกัด
BoW	นับคำ	เข้าใจง่าย	ไม่รู้ลำดับคำ
TF-IDF	น้ำหนักตามความสำคัญ	เน้นคำสำคัญ	ไม่รับริบบท
N-grams	พิจารณาลำดับคำ	เข้าใจริบบท	ข้อมูลขยายใหญ่

3 Descriptive Statistics

(การวิเคราะห์เชิงพรรณนา)

ใช้เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลข้อความ เช่น

- นับคำที่พบบ่อย
- สร้าง Word Cloud

ตัวอย่างโค้ด

```
from collections import Counter
from wordcloud import WordCloud
import matplotlib.pyplot as plt

words = ["data", "text", "analysis", "data", "machine", "learning"]
freq = Counter(words)
print(freq.most_common(5))

wc = WordCloud(width=800, height=400, background_color='white').generate(" ".join(words))
plt.imshow(wc, interpolation='bilinear')
plt.axis("off")
plt.show()
```

4 Inferential & Predictive Analysis

◆ Topic Modeling (LDA)

แยกข้อความออกเป็นหัวข้อโดยอัตโนมัติ

```
from sklearn.decomposition import LatentDirichletAllocation  
from sklearn.feature_extraction.text import CountVectorizer  
  
docs = ["Machine learning improves analytics.", "Deep learning in AI."]  
X = CountVectorizer().fit_transform(docs)  
lda = LatentDirichletAllocation(n_components=2).fit(X)
```

◆ Sentiment Analysis

วิเคราะห์อารมณ์ข้อความ เช่น บวก / กลาง / ลบ

```
from textblob import TextBlob
texts = ["I love this product!", "Worst experience ever."]
for t in texts:
    print(t, TextBlob(t).sentiment.polarity)
```

◆ Clustering / Classification

ใช้ K-means หรือ Naïve Bayes
เพื่อจัดกลุ่มข้อความโดยอัตโนมัติ

```
from sklearn.cluster import KMeans
from sklearn.feature_extraction.text import TfidfVectorizer
texts = ["AI and ML", "Statistical data science"]
X = TfidfVectorizer().fit_transform(texts)
KMeans(n_clusters=2).fit(X)
```

5 แนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สาขาวิชา	คำอธิบาย
Corpus Linguistics	ศึกษาภาษาโดยใช้คลังข้อมูลขนาดใหญ่
Information Retrieval (IR)	การค้นหาและดึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
Natural Language Processing (NLP)	การประมวลผลและเข้าใจภาษามนุษย์

6 ตัวอย่างการประยุกต์

การประยุกต์	คำอธิบาย
วิเคราะห์โพสต์สังคมออนไลน์	ตรวจจับอารมณ์ของผู้ใช้
วิเคราะห์ข่าวเศรษฐกิจ	หาหัวข้อแนวโน้มจากบทความ
วิเคราะห์รีวิวสินค้า	ตรวจสอบความพึงพอใจของลูกค้า
วิเคราะห์บทความวิชาการ	ดึงคำสำคัญด้วย TF-IDF

7 กรณีศึกษา: การตรวจจับ Spam

การจำแนกข้อความว่าเป็น Spam / Ham
โดยใช้เทคนิค TF-IDF และ Naïve Bayes

ตัวอย่างโค้ดย่อ

```
from sklearn.naive_bayes import MultinomialNB
from sklearn.model_selection import train_test_split
from sklearn.feature_extraction.text import TfidfVectorizer

X_train, X_test, y_train, y_test = train_test_split(texts, labels)
tfidf = TfidfVectorizer()
X_train_tfidf = tfidf.fit_transform(X_train)

model = MultinomialNB().fit(X_train_tfidf, y_train)
```

🔍 สรุปขั้นตอนของ Spam Detection

ขั้นตอน	รายละเอียด
โหลดข้อมูล	Spam / Ham messages
Preprocessing	ลบ stopwords, lowercase
TF-IDF	แปลงข้อความเป็นตัวเลข
Classification	Naïve Bayes
Evaluation	Accuracy, Confusion Matrix

การขยายเชิงวิชาการ

- ทดลองโมเดลอื่น: Logistic Regression, SVM, Random Forest
- ใช้ N-grams เพื่อเพิ่มบริบท
- วิเคราะห์ Feature Importance
- ใช้ชุดข้อมูลจริง เช่น Kaggle SMS Spam Dataset

สรุป

- Text Analysis คือการเปลี่ยนข้อความเป็นข้อมูลเชิงตัวเลข
- ใช้สถิติและ Machine Learning เพื่อเข้าใจเนื้อหา
- มีการประยุกต์ใช้กว้างขวางใน Data Science และ NLP

03 - Contextual Text Analysis

ผศ. ดร. ชนันท์กรรณ์ จันแดง

สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

บทนำ: การวิเคราะห์ข้อความเชิงบริบท

แนวคิดหลัก:

เข้าใจ "ความหมายของข้อความ" โดยคำนึงถึงบริบท (Context)

คำว่า "bank" อาจหมายถึง "ธนาคาร" หรือ "ริมฝั่งน้ำ"

บริบทจะมีความสำคัญต่อการตีความ

⚙️ Text Embedding คืออะไร

Text Embedding: การแปลงข้อความให้อยู่ในรูปเวกเตอร์มิติสูง
ข้อความที่มีความหมายคล้ายกัน → เวกเตอร์อยู่ใกล้กัน

- Cosine Similarity → วัดมุ่งระหว่างเวกเตอร์
- Euclidean Distance → วัดระยะทางระหว่างเวกเตอร์

“ครู” ใกล้กับ “อาจารย์” และ “ผู้สอน”

ทฤษฎีพื้นฐานทางวิชาการ

Distributional Semantics Theory

“You shall know a word by the company it keeps.”

(Firth, 1957)

- คำที่อยู่ในบริบทเดียวกันมักมีความหมายคล้ายกัน
- เป็นรากฐานของแนวคิดการเรียนรู้เชิงการกระจาย

Vector Space Model (VSM)

- การแทนข้อความ ในรูปเวกเตอร์
- วัดความคล้ายคลึงด้วย cosine / distance
- เป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิด Embedding

Word Embedding Models

โมเดล	แนวคิด	จุดเด่น
Word2Vec	เรียนรู้คำจากบริบท	เข้าใจความสัมพันธ์เชิงความหมาย
GloVe	ใช้ Co-occurrence Statistics	เน้น global context
FastText	ใช้ subword	รองรับคำใหม่ (OOV words)

Contextual Embeddings

- ใช้ Deep Neural Networks (LSTM / Transformer)
- คำเดียวกันมีเวกเตอร์ต่างกันในบริบทต่างกัน

โมเดล	ลักษณะ	จุดเด่น
ELMo	Bi-LSTM	บริบทสองทิศทาง
BERT	Transformer สองทิศทาง	เข้าใจจากซ้าย-ขวา
GPT	Transformer เดียว	สร้างข้อความต่อเนื่อง
SBERT	ปรับ BERT เพื่อเปรียบเทียบประโยค	ใช้ใน Semantic Search

แนวคิดทฤษฎีขั้นสูง

Manifold Hypothesis

- ข้อความมีโครงสร้างขั้นช้อนในมิติสูง
- Embedding คือการเรียนรู้โครงสร้างภายใน (semantic manifold)

Transfer Learning

- ใช้ embedding ที่ฝึกมาก่อน เช่น BERT, GloVe
- นำไปใช้ fine-tuning ในงานใหม่ (เช่น Sentiment Analysis)

Explainability

- พยายามตีความแกนของเวกเตอร์ เช่น เพศ, อารมณ์

การประยุกต์ใช้ Text Embedding

การประยุกต์	คำอธิบาย
Semantic Search	ค้นหาตามความหมายแทนการค้นหาคำตรงตัว
Clustering	จัดกลุ่มข้อความใกล้เคียง
Recommendation	แนะนำเนื้อหาคล้ายกัน
Similarity Measurement	ตรวจจับการลอกงาน / ความเหมือนของประโยค
LLM Understanding	ใช้ใน GPT, BERT, Claude ฯลฯ

สรุปเชิงทฤษฎี

1. Embedding = สะพานระหว่างภาษาและคณิตศาสตร์
2. Contextual Embedding = วิัฒนาการขั้นสูงของ NLP
3. เป็นรากฐานของระบบ Search, Chatbot, และ LLMs

Workshop: Text Embedding

วัตถุประสงค์

- เข้าใจการแปลงข้อความเป็นเวกเตอร์
- วัดความคล้ายคลึงเชิงความหมาย
- เปรียบเทียบ Keyword vs Contextual Approach

🔧 เครื่องมือและข้อมูล

- Python / Google Colab
- Libraries: `sentence-transformers` , `numpy` , `sklearn`

```
texts = [  
    "รถยนต์ไฟฟ้า เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม",  
    "ยานยนต์พลังงานสะอาด กำลังได้รับความนิยม",  
    "ธนาคารให้บริการสินเชื่อบ้าน",  
    "แม่น้ำมีน้ำมากในฤดูฝน"  
]
```


สร้าง Sentence Embeddings

```
from sentence_transformers import SentenceTransformer  
model = SentenceTransformer('paraphrase-multilingual-MiniLM-L12-v2')  
embeddings = model.encode(texts)
```

- ข้อความ → เวกเตอร์มิติ 384
- ความหมายใกล้กัน → เวกเตอร์อยู่ใกล้กัน

Semantic Similarity

```
from sentence_transformers import util  
similarity = util.cos_sim(embeddings, embeddings)
```

ค่า	การตีความ
0.8-1.0	คล้ายกันมาก
0.5-0.8	ค่อนข้างคล้าย
<0.2	ต่างกันมาก

Visualization

```
from sklearn.manifold import TSNE  
plt.scatter(...)
```

- จุดใกล้กัน → ข้อความคล้ายกัน
- แสดง semantic clusters

Showcase: Spam Detection

แนวคิด:

แยกข้อความเป็น 2 กลุ่ม — Spam vs Ham

ใช้ Contextual Embedding + KNN Classifier

```
data = {...}  
model = SentenceTransformer('all-MiniLM-L6-v2')  
embeddings = model.encode(data['text'])
```

🔍 ตัวอย่างผลลัพธ์

ข้อความ	ผลลัพธ์
"Get rich quick!"	spam
"Review project report."	ham

Embedding เข้าใจเจตนา (intent) แม้ไม่มี keyword "spam"

Key Insights

- Context สำคัญกว่าคำเดี่ยว
- Embedding ช่วยให้คอมพิวเตอร์เข้าใจ “ความหมาย”
- ใช้ได้ทั้งในงาน Search, Chatbot, และ AI Model
- เป็นรากฐานของ LLM ทุกชนิด

Workshop:

04-สร้าง AI ตอบคำถามจากเอกสาร (Document Q&A)
ด้วยแนวคิด RAG Framework

ผู้สอน: ดร. CJ

Walailak University

เป้าหมายของ Workshop

- เข้าใจว่า AI อ่านและเข้าใจเอกสารได้อย่างไร
- รู้จักแนวคิด RAG – Retrieval Augmented Generation
- ได้ลอง สร้างระบบถาม-ตอบจากเอกสารจริง
- สร้าง Chatbot ผู้ช่วยอ่านหนังสือ ด้วยตัวเอง

ปัญหาที่เราพบ

“อยากรู้ใจความสำคัญของบทความ แต่ไม่อยากอ่านทั้งหมด!”

AI สามารถช่วยเราได้โดย...

1. อ่านเอกสารแทนเรา
2. ค้นหาส่วนสำคัญ
3. ตอบคำถามจากข้อมูลจริง

🔍 แนวคิดของ RAG

RAG = Retrieval + Augmented + Generation

ส่วน	หน้าที่
Retrieval	ค้นหาข้อมูลจากเอกสาร
Augmented	เสริมบริบทให้ AI เข้าใจเนื้อหา
Generation	สร้างคำตอบด้วยภาษาที่มนุษย์เข้าใจ

ตัวอย่างในชีวิตจริง

ถ้าเราถามเพื่อนว่า
“บทที่ 3 วิทยาศาสตร์ พูดถึงอะไรนะ?”

เพื่อนจะไปเปิดหนังสือ
→ อ่านบางย่อหน้า
→ แล้วสรุปตอบให้เราเข้าใจง่าย

นั่นแหล่ะ! คือหลักการของ RAG Framework

⚙️ ขั้นตอนของระบบ RAG

1. แบ่งเอกสารเป็นชิ้นเล็ก ๆ (Chunking)
2. ให้ AI สรุปแต่ละส่วน (Context)
3. แปลงข้อความเป็นตัวเลข (Embedding)
4. ค้นหาส่วนที่เกี่ยวข้อง (Retriever)
5. สร้างคำตอบจากข้อมูลจริง (Generative Model)

ขั้นตอนที่ 1: Chunking

AI ไม่สามารถอ่านทั้งเล่มได้
เราต้อง “หั่น” เอกสารให้เป็นส่วนย่อย ๆ

```
text = "สมองของมนุษย์มีเซลล์ประสาทมากมาย..."  
chunks = [text[i:i+50] for i in range(0, len(text), 50)]  
print(chunks)
```

 ทำให้ AI ย่อยข้อมูลได้ง่ายขึ้น

ขั้นตอนที่ 2: สร้างบริบทด้วย LLM

ใช้ ChatGPT / Llama 3 / Gemini

ช่วย "สรุป" หรือ "อธิบาย" เนื้อหาแต่ละส่วน

```
prompt = "สรุปข้อความนี้ให้นักเรียนเข้าใจง่าย:\n\n" + chunk
```

AI จะช่วยทำให้ข้อมูลเข้าใจง่ายขึ้น

1² 3⁴ ขั้นตอนที่ 3: แปลงข้อความเป็นตัวเลข (Embedding)

AI เข้าใจ “ความหมาย” ผ่านตัวเลข
เรียกว่า เวกเตอร์ (Vector)

```
from sentence_transformers import SentenceTransformer
model = SentenceTransformer('all-MiniLM-L6-v2')
vec = model.encode(["สมองของมนุษย์..."])
print(vec[:10])
```

✿ “ตัวเลข” เหล่านี้แทนความหมายของข้อความ

ขั้นตอนที่ 4: ค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (Retrieval)

```
from sklearn.metrics.pairwise import cosine_similarity  
score = cosine_similarity(query_vec, embeddings)
```

 ค่าความใกล้เคียงมาก แปลว่าเนื้อหาเกี่ยวข้องกันมาก

... ขั้นตอนที่ 5: ให้ AI สร้างคำตอบ

```
prompt = f"ตอบคำถามนี้โดยอ้างอิงจากข้อมูล:{\n{docs}\nคำถาม: {question}}"
```

AI จะสร้างคำตอบที่อิงจากข้อมูลจริง
ไม่ได้ “เดา” จากการจำของโมเดล

เราได้ระบบ RAG แบบง่ายแล้ว!

✳️ สรุปขั้นตอนทั้งหมด

- 1 แบ่งเอกสารเป็นชิ้นเล็ก ๆ
- 2 ให้ AI สรุปหรือเสริมบริบท
- 3 แปลงข้อความเป็นเวกเตอร์
- 4 ค้นหาส่วนที่ใกล้เคียงกับคำถาม
- 5 ให้ AI สร้างคำตอบใหม่

🎮 Workshop Activity

◆ ทดลองจริงใน Google Colab

1. เปิดไฟล์ RAG_Workshop.ipynb

2. คัดลอกโค้ดแต่ละขั้นตอน

3. พิมพ์คำถามเช่น

- “มนุษย์คิดได้อย่างไร?”
- “ระบบประสาทคืออะไร?”

4. ดูว่า AI ตอบอย่างไร

Workshop Challenge

สร้าง “AI ผู้ช่วยอ่านหนังสือเรียน” ของคุณเอง

ตัวอย่าง:

- สรุปเนื้อหาวิทยาศาสตร์ บท 1
- สรุปประวัติศาสตร์ชาติไทย
- สรุปสาระจากบทเรียนคณิตศาสตร์

สรุปสิ่งที่เรียนรู้วันนี้

ขั้นตอน	ความหมาย
Chunking	แบ่งข้อความออกเป็นส่วนย่อย
Context	ให้ AI สรุปเนื้อหาแต่ละส่วน
Embedding	แปลงข้อความเป็นตัวเลข
Retrieval	ค้นหาข้อความที่เกี่ยวข้อง
Generation	สร้างคำตอบจากข้อมูลจริง

ความตัวเองดูสิ...

- ถ้าเรานำ RAG ไปใช้กับ “บทเรียนในห้องเรียน” จะได้อะไรบ้าง?
- AI จะช่วยให้เรา “เข้าใจ” มากกว่าแค่ “จำ” ได้อย่างไร?
- ถ้าอยากให้มันฉลาดขึ้น เราจะเพิ่มข้อมูลแบบไหน?

การกิจต่อยอด (Extension Ideas)

- ทำ RAG กับ หนังสือเรียนวิทยาศาสตร์
- ทำ Chatbot สำหรับ ติวสอบ O-NET
- ทำสรุปบทเรียนแบบอัตโนมัติ

👏 สรุป Workshop วันนี้

🎯 ทุกคนได้เรียนรู้ว่า
AI อ่านเอกสารได้ด้วยการ
“ค้นหา (Retrieve)” + “สร้างคำตอบ (Generate)”

📘 หลักการนี้เรียกว่า RAG Framework
และเป็นพื้นฐานของ ChatGPT, Gemini, และ Copilot

สร้าง AI ผู้ช่วยของคุณเอง!

“ต่อไปนี้ เวลาอ่านหนังสือสอบ
คุณไม่ต้องอ่านคนเดียวอีกต่อไป”

- ★ ขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ร่วม Workshop
- ★ ชนันท์กรณ์ จันแดง – Walailak University